

Razvojni program

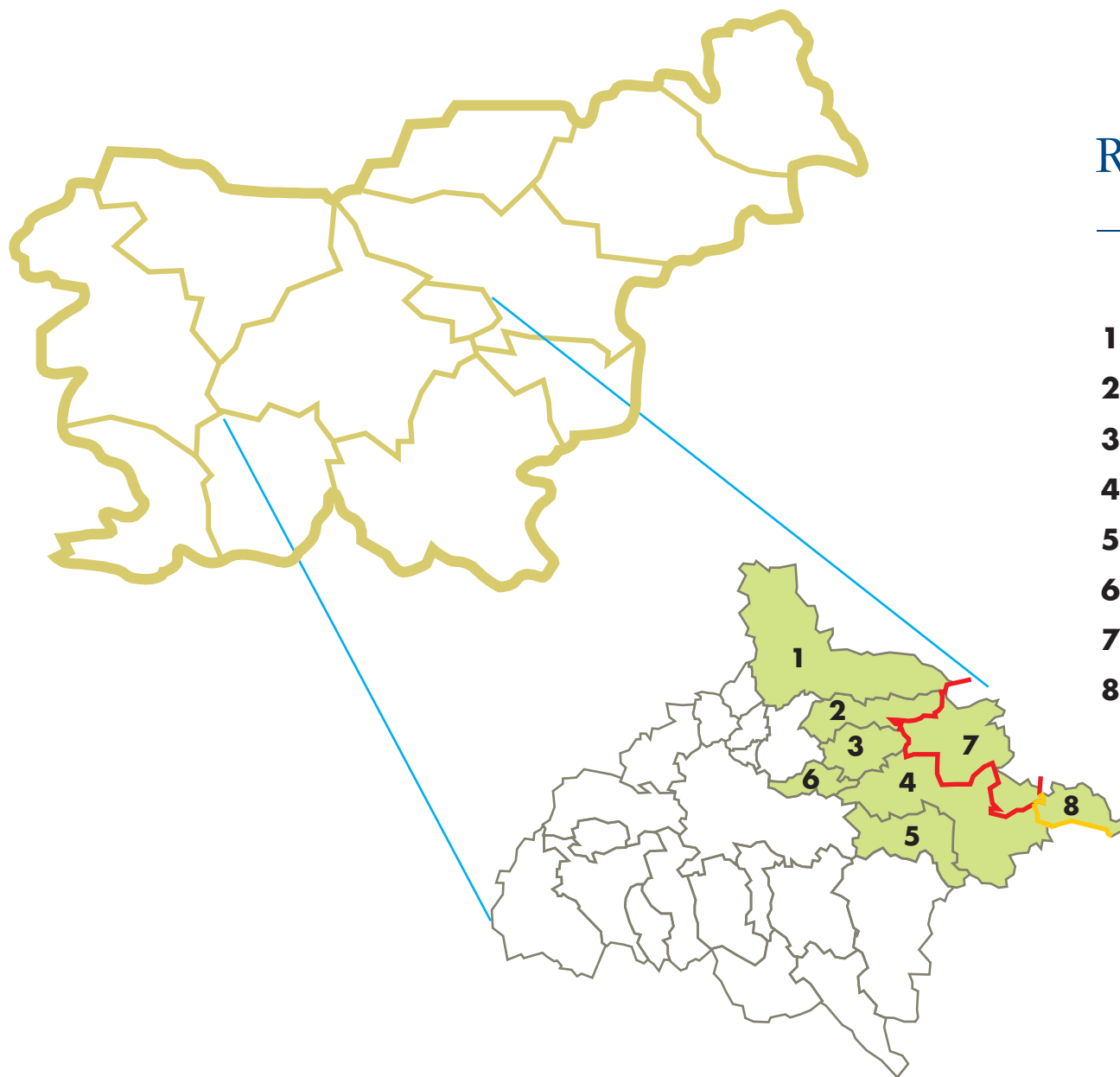
2007-2013

ORP Razvojno partnerstvo središča Slovenije

Delovno gradivo - interno
september 2006

Razvojno partnerstvo
središča Slovenije

- 1** Kamnik
- 2** Lukoviča
- 3** Moravče
- 4** Litija
- 5** Šmartno pri Litiji
- 6** Dol pri Ljubljani
- 7** Zagorje
- 8** Radeče

Vsebina

1. Uvod
2. Zakonska podlaga za Območni razvojni program središča Slovenije
3. Analiza stanja
4. Ključne značilnosti in izhodišča za razvojni načrt partnerstva
5. Cilji in kazalci merjenja čiljev
6. Programi ORP Središča Slovenije v luči ukrepov RRP LUR, RRP Savinjske regije in programov RRP Zasavja
7. Kriteriji za izbor programov in projektov
8. Programi in razvojni projekti območja RPSS 2007-2013

Programi

1. Razvoj identitete regije na osnovi naravnih virov
2. Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost
3. Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetskih virov za zmanjšanje energetske odvisnosti
4. Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje
5. Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti

9. Predvidena finančna sredstva za izvedbo Območnega razvojnega programa na ravni programov
10. Predvideni finančni viri po programih za izvedbo Območnega razvojnega programa

Partnerstvo

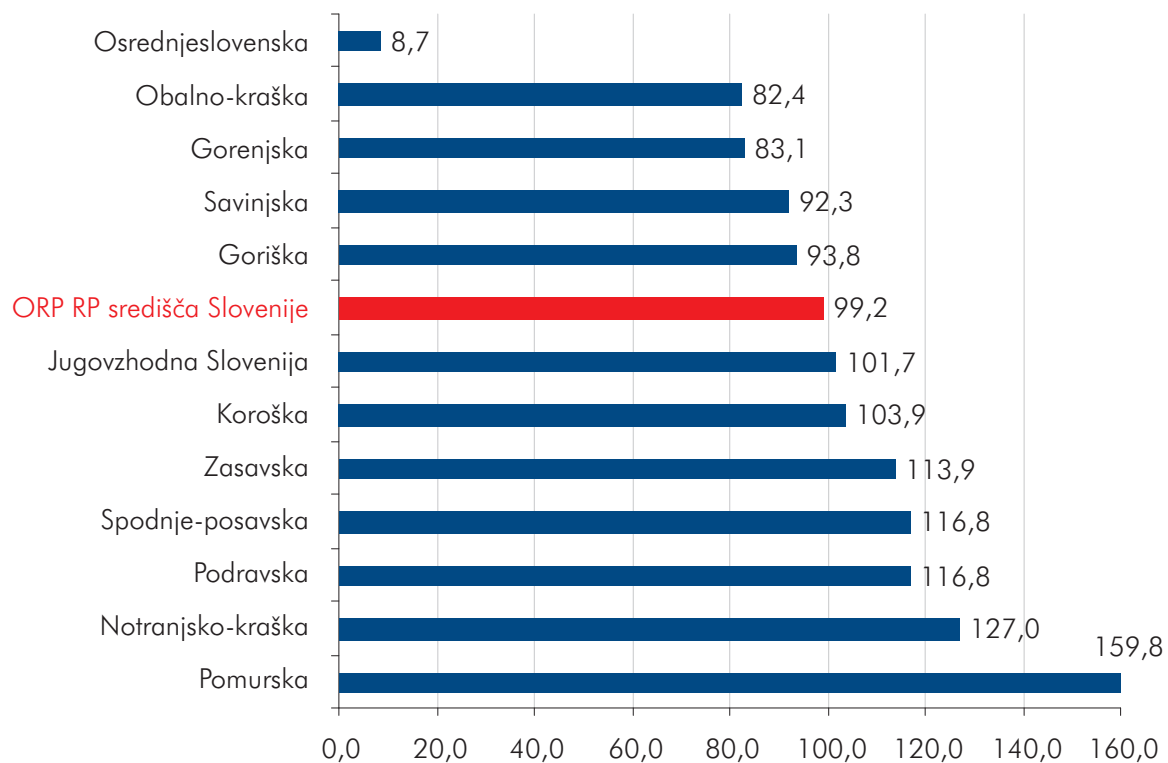
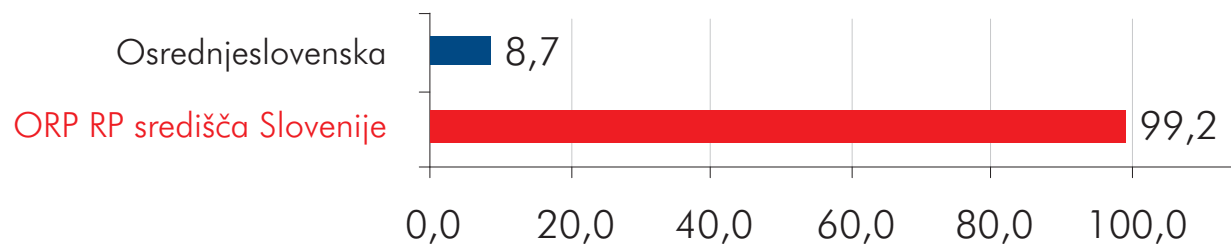

Razvojna sinergija

1+1=3

Partnerstvo stremi
k zmanjšanju razlik znotraj
območja RRP in
znotraj območja vidi
hitrejši in učinkovitejši
razvojni vidik.

IRO Indeks razvojne ogroženosti

1 Uvod

Območni razvojni program središča Slovenije so pripravile občine, vključene v Razvojno partnerstvo središča Slovenije: Dol pri Ljubljani, Kamnik, Litija, Lukovica, Moravče, Radeče, Šmartno pri Litiji in Zagorje ob Savi.

Namen priprave Območnega razvojnega programa je zadovoljiti interese vseh vključenih občin po skladnejšem regionalnem razvoju, večji konkurenčnosti območja znotraj vseh statističnih regij (Osrednjeslovenske, Zasavske in Savinjske) in s tem zmanjšanju razvojnega zaostanka občin v razvojnem partnerstvu. To bo lahko doseženo s pripravo in izvedbo skupnih razvojnih projektov območja, opredeljenih v tem dokumentu.

Zato bo ključni poudarek vsebine razvojnega načrta na ključnih sposobnostih območja, njegovih vrednotah, naravnih in kulturnih danostih. Pri tem se bodo upoštevale potrebe sodobnega človeka in organiziranih skupin, tržni potencial in absorpcijska sposobnost območja.

2. Zakonska podlaga za Območni razvojni program središča Slovenije

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja – ZSRR-1 (Ur.l. RS, št. 93/05), v 31. členu daje občinam in tudi drugim partnerjem možnost, da na ožjem delu regije ali na območju različnih regij oblikujejo območno razvojno partnerstvo, ki je po zakonu pogodbeno, javno-zasebno in interesno povezovanje občin, združenj gospodarstva, nevladnih organizacij in drugih partnerjev na določenem območju.

Na pobudo občin, ki so vključene v območno razvojno partnerstvo, se v skladu s 13. členom zakona lahko pripravi območni razvojni program, ki je nabor povezanih razvojnih projektov in je glede na 9. člen zakona tudi eden izmed temeljnih programskih dokumentov, na katerih temelji oblikovanje in razvoj regionalne politike. Cilji območnega razvojnega programa in regionalnega razvojnega programa morajo biti usklajeni, območni razvojni program je integralni del regionalnega razvojnega programa. Območni razvojni program se uresničuje z izvedbenimi načrti območnega razvojnega programa, ki so sestavni del izvedbenih načrtov regionalnih razvojnih programov Ljubljanske urbane regije, Zasavja in Savinjske regije. Območni razvojni programi in regionalni razvojni programi se pripravljajo sočasno.

Območni razvojni program prav tako sledi ciljem spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, določenim v 3. členu ZSRR-1.

Priprava Območnega razvojnega programa središča Slovenije je potekala v skladu z Uredbo o regionalnih razvojnih programih (Ur.l. RS, št. 31/06).

3 Analiza stanja

Občine v Razvojnem partnerstvu središča Slovenije so geografsko, turistično in razvojno tesno povezano območje. Občine tvorijo povezano geografsko območje, kjer se zahodni del Posavskega hribovja navezuje na Savsko ravan.

Veljavna regionalna ureditev uvršča te občine v Osrednjeslovensko in Zasavsko statistično regijo z izjemo občine Radeče, ki spada v Savinjsko statistično regijo, pri čemer občine večinoma ne dosegajo visoke stopnje razvitosti Osrednjeslovenske regije.

SWOT analiza iz obstoječega skupnega dokumenta, Razvojnega programa podeželja, kot eno od nevarnosti opredeljuje neenakomeren razvoj in koncentracijo gospodarske moči v mestih, kar lahko povzroči, da se bo podeželje spremenilo v spalno predmestje Ljubljane in drugih bližnjih urbanih središč. Na drugi strani pa ima območje občin vrsto razvojnih prednosti, zlasti bogato naravno in kulturno dediščino, bližino trga ter oblikovanje gospodarsko-izobraževalnih središč na podeželju, ki bi pospešila razvoj podeželskega prostora.

Analiza izvedenih projektov kaže, da so nekatere ali vse občine do sedaj sodelovale pri več projektih oz. programih: Razvojni program podeželja na območju občin Savske ravni in Posavskega hribovja in dopolnitev Razvojnega programa podeželja, Trkamo na vrata dediščine, Razvoj intelektualne infrastrukture v okviru projekta Po poteh dediščine, podjetniški krožki na osnovnih šolah, podeželsko razvojno jedro, razvoj turizma pod blagovno znamko Posavsko hribovje ter pri projektu Vse na enem mestu-VEM.

Izbrani statistični podatki po občinah

(vir: Statistični urad RS, delovni zvezek 9/2005 UMAR, RCL)

Tabela 1: Površina, število prebivalcev in gostota poselitve po občinah (30.6.2005)

Občina	Površina (km ²)	Prebivalci	Gostota (preb./km ²)
Kamnik	266	27.149	102
Lukovica	75	5.054	67
Moravče	61	4.658	76
Litija	221	14.508	66
Šmartno pri Litiji	95	5.209	55
Dol pri Ljubljani	33	4.694	142
Zagorje	147	17.086	116
Radeče	52	4.644	89
Ljubljana	275	266.935	971
SKUPAJ/POVPR. (ORP)	950	83.002	89,1

Tabela 2: Naravno gibanje prebivalstva po občinah, 2004

	Živorojeni			Umrli			Naravni prirast		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
SLOVENIJA	17961	9101	8860	18523	9479	9044	-526	-378	-184
Dol pri Ljubljani	57	27	30	30	17	13	27	10	17
Kamnik	279	149	130	218	118	100	61	31	30
Litija	99	52	47	134	70	64	-35	-18	-17
Lukovica	52	28	24	40	24	16	12	4	8
Moravče	55	27	28	26	12	14	29	15	14
Radeče	42	18	24	56	26	30	-14	-8	-6
Šmartno/Litiji	55	33	22	46	26	20	9	7	2
Zagorje ob Savi	153	76	77	188	91	97	-35	-15	-20
Ljubljana	2.343	1.240	1.103	2.346	1.175	1.171	-3	65	-68

Tabela 3: Selitveno gibanje prebivalstva po občinah, 2004

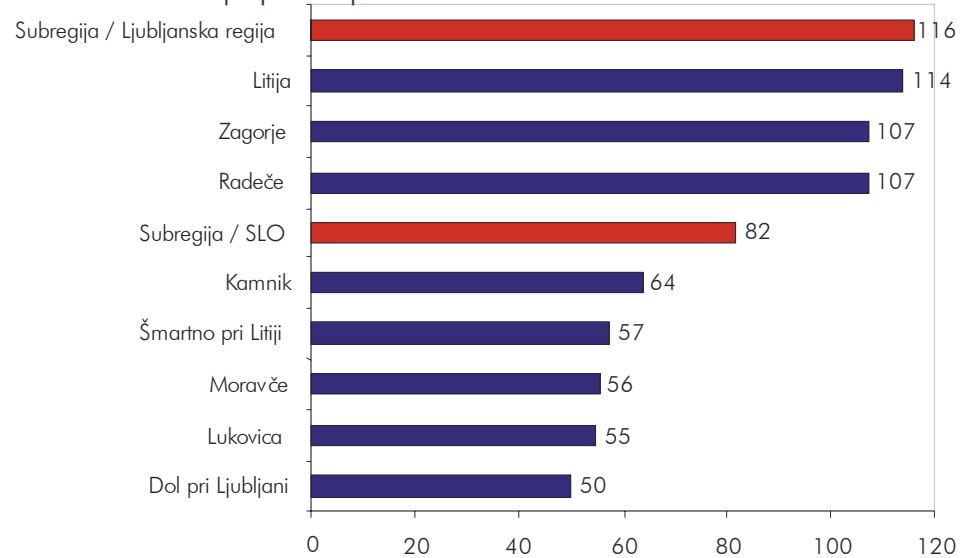
	Meddržavne selitve- selitveni prirast s tujino	Notranje selitve med občinami-selitveni prirast med občinami	Skupni selitveni prirast
SLOVENIJA	1902	/	1902
Dol pri Ljubljani	1	110	111
Kamnik	7	133	140
Litija	-10	96	86
Lukovica	-48	12	-36
Moravče	4	37	41
Radeče	-8	8	0
Šmartno/Litiji	-8	12	4
Zagorje ob Savi	-44	-29	-73
Ljubljana	982	-1.345	-363

Tabela 4: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, 2002

Občina	SKUPAJ	Brez izobrazbe	Osnovna izobrazba	Srednja izobrazba	Višja in visoka izobrazba
Dol pri Ljubljani	3.587	10 (0,3%)	819 (22,8%)	2.145 (59,8%)	398 (11,1%)
Kamnik	22.035	137 (0,6%)	6.050 (27,5%)	11.673 (52,9%)	2.624 (11,9%)
Litija (stara občina)	15.823	68 (0,4%)	4.523 (28,6%)	8.540 (53,9%)	1.255 (7,9%)
Lukovica	3.958	39 (0,9%)	1.145 (28,9%)	2.100 (53,1%)	261 (6,6%)
Moravče	3.568	25 (0,7%)	1.169 (32,7%)	1.827 (51,2%)	238 (6,7%)
Radeče	3.911	40 (1,0%)	1.059 (27,1%)	2.162 (55,3%)	395 (10,1%)
Zagorje ob Savi	14.371	71 (0,5%)	4.128 (28,7%)	7.782 (54,2%)	1.319 (9,2%)
Ljubljana	229.486	1.093 (0,8%)	42.327 (18,4)	124.615 (54,3%)	55.082 (24,0%)

Tabela 5: Brezposelnost in zaposlenost po občinah, 2004 – indeks nivoja – SLO = 100

Stopnje brezposelnosti

Stopnje zaposlenosti

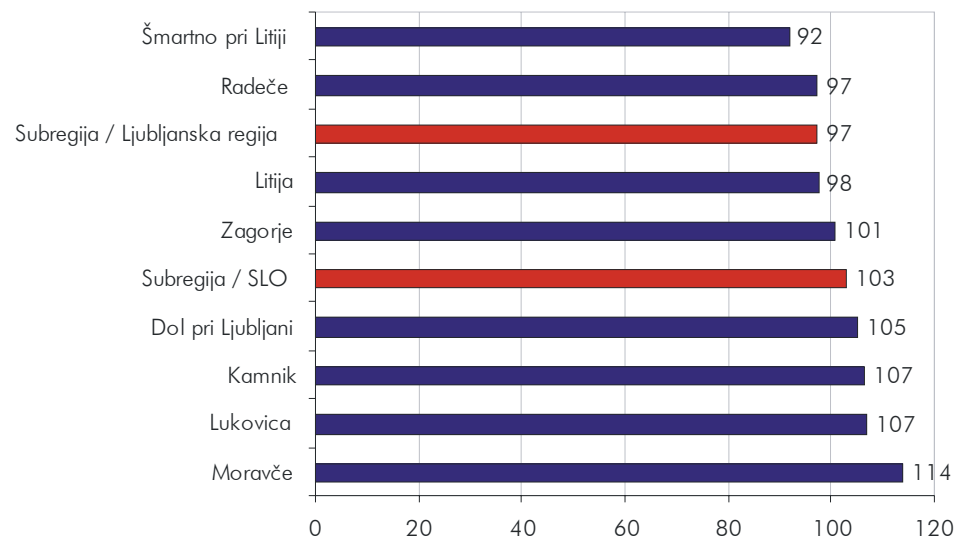

Tabela 7: Nekateri kazalniki uspešnosti poslovanja gospodarskih družb, 2004

Občina	Sredstva na podjetje (v 1000 sit)	Zaposleni na podjetje	Poslovni prihodki / poslovni odhodki	Dodana vrednost na preb. (v 1000 sit)
Kamnik	141.726	7	1,047	906
Lukovica	66.899	6	0,993	263
Moravče	133.500	6	1,056	288
Litija	98.092	6	1,031	412
Šmartno pri Litiji	140.134	7	1,032	257
Dol pri Ljubljani	190.367	4	1,068	886
Zagorje	309.207	18	1,030	986
Radeče	226.714	14	0,998	680
Ljubljana	452.694	9	1,044	3,903

Tabela 8: Dohodnina na prebivalca, (Indeks nivoja – SLO = 100)

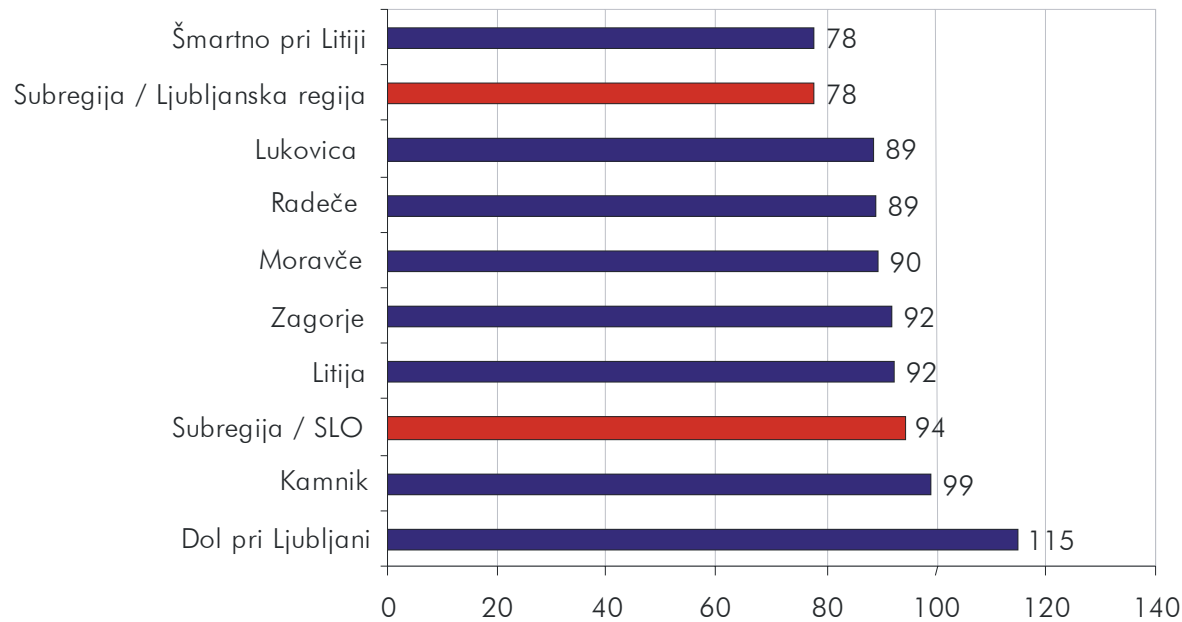

Tabela 9: Povprečne mesečne bruto in neto plače po občinah, april 2006

Občina	Bruto (SIT)	Neto (SIT)
SLOVENIJA	279.896	178.716
Dol pri Ljubljani	321.627	191.604
Kamnik	239.307	157.391
Litija	231.043	154.422
Lukovica	257.965	167.239
Moravče	275.524	181.437
Radeče	231.075	154.714
Šmartno pri Litiji	222.712	149.716
Zagorje ob Savi	238.863	157.484
Ljubljana	334.808	205.874

Tabela 10: Turistična ležišča, marec 2005 in prenočitve turistov, 2004, po občinah

Občina	Tur. ležišča - skupaj	Število prenočitev - skupaj
Dol pri Ljubljani	14	697
Kamnik	338	16.324
Litija	13	1.411
Lukovica	74	4.406
Moravče	10	27
Radeče	0	0
Šmartno pri Litiji	5	34
Zagorje ob Savi	190	8.660
Ljubljana	4.902	514.626
SKUPAJ OBČINE (ORP)	644	31.559

Tabela 11: Priklučki na javno kanalizacijo – Indeks nivoja – SLO = 100

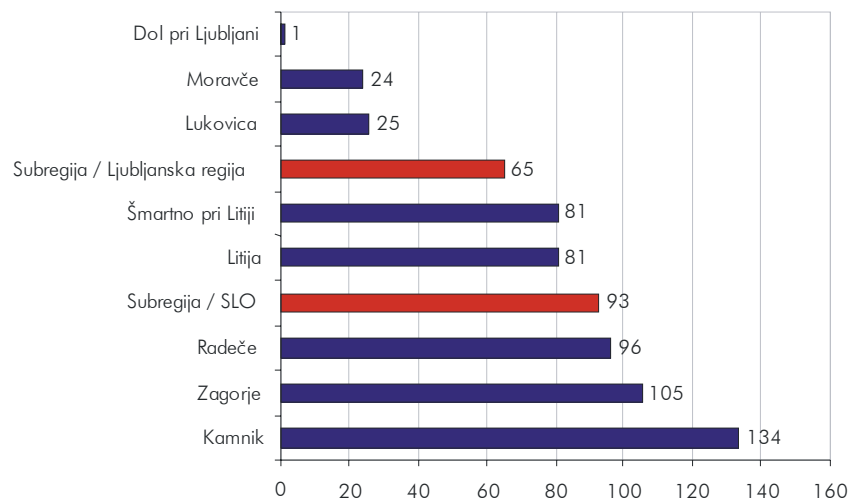
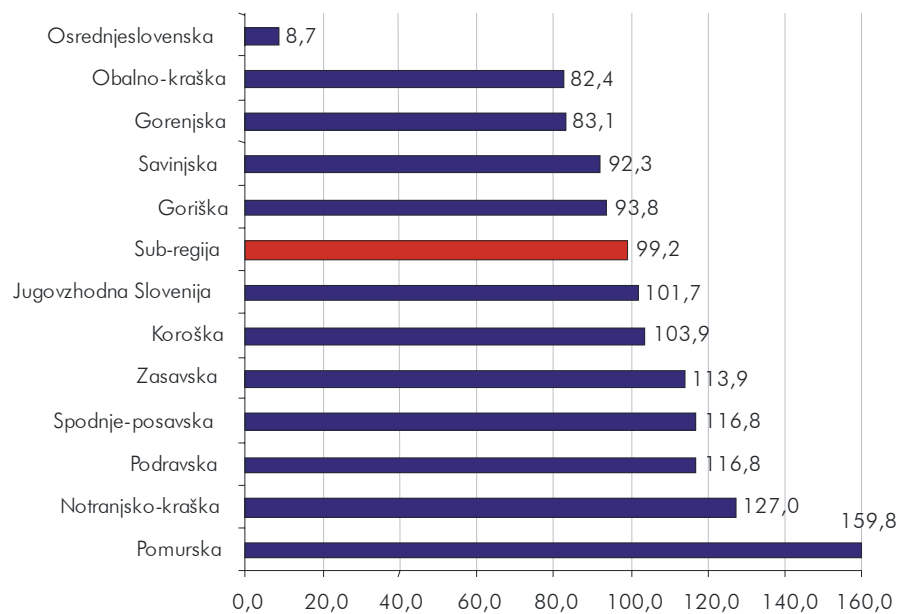

Tabela 12: IRO Indeks razvojne ogroženosti

Povzetek analize stanja

Na območju razvojnega partnerstva osmih občin, ki meri 950 km², živi dobrih 83.000 prebivalcev, kar pomeni, da je povprečna gostota poselitve 89 prebivalcev na km². Nadpovprečno gosto poseljene so občine Dol pri Ljubljani, Zagorje in Kamnik, ki vse presegajo slovensko povprečje, ostale so pod njim.

Tri občine beležijo negativen naravni prirast (Litija, Radeče in Zagorje), ostale imajo pozitivnega; najvišji naravni prirast je v občini Kamnik. Po kazalcu selitveno gibanje prebivalstva pa imata negativen skupni selitveni prirast občini Lukovica in Zagorje, v ostale občine se priseli več prebivalstva kot se jih iz njih izseli.

Kazalec o izobrazbi prebivalstva, starega nad 15 let kaže, da je procentualno največ prebivalcev brez izobrazbe v občini Radeče, z osnovno izobrazbo v občini Moravče, s srednjo izobrazbo v občini Dol pri Ljubljani ter z višjo in visoko izobrazbo v občini Kamnik in Dol pri Ljubljani; sicer pa se ti deleži vsaj pri osnovni in srednji izobrazbi ne razlikujejo preveč.

Stopnja registrirane brezposelnosti je bila v l. 2004 nad slovenskim povprečjem v občinah Litija, Radeče in Zagorje, v ostalih občinah pa je bila pod povprečjem. Marca 2006 je bilo v vseh osmih občinah skupaj preko 21.000 delovno aktivnih oseb; največ v občinah Kamnik, Litija in Zagorje, kar je seveda povezano s skupnim številom prebivalcev. Od tega je bilo skupaj zaposlenih oseb dobrih 17.500, samozaposlenih pa dobrih 3.700.

Izbrani kazalniki uspešnosti poslovanja gospodarskih družb kažejo, da so najvišja sredstva na podjetje v občini Zagorje, kjer je povprečno tudi največ zaposlenih na podjetje, najvišja dodana vrednost na prebivalca je v občini Lukovica, najnižja pa v občini Šmartno pri Litiji.

Kazalec bruto osnova za dohodnino na prebivalca iz l. 2003 kaže, da je bila ta najvišja v občini Dol pri Ljubljani, najnižja pa v Šmartnem pri Litiji, razlika med njima je bila dobrih 460.000 tolarjev. Po tem kazalcu slovensko povprečje presegata le občini Dol pri Ljubljani in Kamnik.

Zadnji podatek o povprečnih mesečnih bruto in neto plačah nam pove, da so te najvišje v občini Dol pri Ljubljani, kjer tudi edino presegajo slovensko povprečje, najnižje plače pa so v občini Šmartno pri Litiji, kjer so neto plače povprečno za slabih 42.000 tolarjev nižje kot v Dolu pri Ljubljani.

Na območju osmih občin je bilo v letu 2005 skupaj 644 turističnih ležišč, od tega največ v občini Kamnik in nobenega v občini Radeče, v l. 2004 pa je na območju skupaj prenočilo dobrih 31.500 turistov, največ v občini Kamnik in zopet nič v Radečah.

4. Ključne značilnosti in izhodišča za razvojni načrt partnerstva

Vrednote

Skupne *vrednote* Razvojnega partnerstva središča Slovenije, ki jih želimo še naprej razvijati so:

- podjetnost
- inovativnost
- vztrajnost
- optimizem
- samozavest

Poslanstvo

Poslanstvo razvojnega partnerstva je »Razvoj in trženje ključnih sposobnosti posameznikov in lokalnih skupnosti območja za trajno rast in konkurenčnosti«.

Vizija

Dolgoročna *vizija* razvojnega partnerstva pa je »Postati vodilno slovensko območje srčnosti, podjetnosti in tradicije«.

Strateško načelo

Povezujemo preteklost (dediščino) in prihodnost (vizija) za sedanjost (resničnost). »Moč je v **kritični masi** in neprestanem **razvoju**«.

5. Cilji in kazalci merjenja ciljev

4.1 Ključni strateški cilji

Razvojno partnerstvo središča Slovenije podpira naslednje ključne strateške cilje, ki so usklajeni s cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja in so hkrati usklajeni s strateškimi usmeritvami Evropske unije:

- **Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije (gospodarska razvitost in življenjske možnosti prebivalcev)**
- **Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti**
- **Krepitev socialnega kapitala**
- **Krepitev inovacijskih sposobnosti**
- **Ohranjanje in razvoj kulturne identitete, celostna prepoznavnost območja**
- **Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje vseživljenjskega učenja**

Vsi, v nadaljevanju navedeni programi in identificirani projekti, so nastali na podlagi štirih vidikov:

- infrastruktura
- podjetništvo
- izobraževanje
- prepoznavnost in mednarodno povezovanje

4.2 Kvantitativni kazalci ORP SS

Območni razvojni program središča Slovenije si za cilj postavlja doseg naslednjih kvantitativnih kazalcev:

- **število novih delovnih mest:** Do leta 2009 na območju partnerstva vzpostaviti 150 novih delovnih mest, do leta 2013 pa 500.
- **število turističnih nočitev:** Do leta 2009 želimo število turističnih nočitev povečati za 100%, do konca programskega obdobja pa za 200% glede na trenutno stanje.
- **število turističnih ležišč:** Do leta 2009 povečati število vseh turističnih ležišč za 200% in do leta 2013 še za 100%.
- **dolžina novih ali obnovljenih vodovodov:** Do leta 2009 povečati dolžino novih ali obnovljenih vodovodov na območju za 30 km, do leta 2013 pa za 60 km.
- **dolžina obnovljenih cest:** Na območju do leta 2009 povečati dolžino obnovljenih cesta za 30 km, do leta 2013 pa za 100 km.
- **stopnja selitvenega prirasta:** Zaradi novih delovnih mest in ohranjene kakovosti življenjskega okolja planiramo do leta 2009 povečati stopnjo selitvenega prirasta za 0,5%, do konca programskega obdobja pa za 1,5%.
- **višina pridobljenih finančnih sredstev:** Do leta 2009 pridobiti 300 mio SIT sredstev v območje partnerstva, do leta 2013 pa doseči še 100% povečanje.
- **število prestrukturiranih kmetij (nove dopolnilne dejavnosti):** Do leta 2009 povečati število prestrukturiranih kmetij za 50, do leta 2013 pa še za 30.
- **prepoznavnost območja:** Za boljšo prepoznavnost območja tako v turističnem smislu kot nasploh želimo do leta 2009 povečati število skupnih prireditev in medijskih objav na 120.

4.3 Medsebojna usklajenost ciljev Območnega razvojnega programa z Regionalnimi razvojnimi programi

Navedeni strateški cilji Razvojnega partnerstva središča Slovenije (RPSS) so vsebinsko usklajeni s cilji Regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije (RRP LUR), ki so na ravni regije sledeči:

- **Delujoče somestje**

V regiji zagotoviti takšen prostorski razvoj regije, ki bo hkrati omogočal dobro dostopnost javnih storitev in bližino ohranjene narave ter kulturne dediščine vsem prebivalcem regije. Do leta 2013 bo več kot 80% ljudi imelo v povprečju manj kot 300 metrov zračne razdalje do javnih površin in javnega prevoza.

- **Ustvarjalni ljudje in uspešna podjetja**

Razvoj človeških virov in gospodarstva, ki bo zagotovil dolgoročno blagostanje v regiji in konkurenčnost v svetu. V regiji pa se bo do konca leta 2013 dodana vrednost na zaposlenega povečala za 10%.

- **Regija z evropsko prestolnico, kjer je kakovost življenja najvišja v Evropi**

Ljubljana bo postala ena od prestolnic Evropske unije in s povezavo ljudi in ohranjene narave v regiji zagotovila vrhunsko kakovost bivanja in dela v celotni regiji, kjer bo pričakovana življenjska doba večja od povprečja v Evropski uniji.

Strateški cilji RPSS so usklajeni tudi s cilji Regionalnega razvojnega programa Zasavja 2007-2013, ki so na ravni regije kot celote sledeči:

- Zasavje bo odprta, prijazna in v širšem okolju razpoznavna regija, z visoko kvaliteto življenja za vse prebivalce
- Gospodarski razvoj regije bo temeljil na podpori razvoju obstoječih zdravih podjetniških jeder in vzpostavitvi razvojne infrastrukture za podporo razvoju novih dejavnosti, na pospeševanju podjetništva, tehnoloških in inovacijskih jedrih in izobraževalnih ter razvojnih organizacijah
- Osredotočenje na maksimalno izrabo ustvarjalnih potencialov posameznikov, njihovih znanj, veščin in zmogljivosti
- Izboljšanje stanja okolja in smotrne rabe prostora
- Zmanjšanje razvojnega zaostanka regije
- Izboljšanje kakovosti življenja
- Ohraniti naravne danosti in biotsko pestrost skozi okolju prijazno kmetovanje
- Povečanje podjetniške aktivnosti in inovativnosti na podeželju in s tem povečanje števila delovnih mest

Prav tako je zagotovljena usklajenost s cilji Regionalnega razvojnega programa Savinjske regije 2007-2013:

- Hitrejša gospodarska rast in povečanje konkurenčnosti regijskega gospodarstva
- Razvojno in tehnološko prestrukturiranje regije in nastajanje novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo
- Konkurenčni trg znanja regije-znanje za tehnološko prestrukturiranje regije
- Savinjska regija-turistična destinacija v Evropi turističnih regij
- Savinjska regija-eko regija
- Povezovanje ukrepov za trajnostni razvoj regije

4.4 Medsebojna usklajenost ciljev Območnega razvojnega programa s strateškimi dokumenti na državni ravni

Skladnost s Strategijo razvoja Slovenije

SRS opredeljuje pet razvojnih prioritet Slovenije:

- *Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast.*

S predlaganimi ukrepi se želi spodbuditi konkurenčnost gospodarstva in doseganje višjih stopenj rasti. Želi se spodbuditi hitrejši razvoj podjetništva ter malih in srednjih podjetij, oblikovati prijaznejše poslovno okolje ter okrepiti prilive razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb. Za večjo učinkovitost javnih gospodarskih služb in mrežnih industrij se predvideva nabor ukrepov za liberalizacijo in konkurenčnost teh služb, ki zajemajo boljšo izrabo javne komunikacijske strukture vseh javnih gospodarskih služb, tržno preobrazbo področja energetike in konkurenčno oskrbo končnih odjemalcev z energijo ter konkurenčne prometne in logistične storitve. Hkrati se želi zagotavljati, da se bodo te strukturne reforme odvijale v stabilnem makroekonomskem okolju, ki bo omogočilo prevzem evra v letu 2007.

- *Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta.*

S predlaganimi ukrepi se želi doseči, da bo Slovenija bolje kot doslej uporabljala domače in tuje znanje za svoj gospodarski razvoj. S tem se namerava spodbujati oblikovanje bolj inovativnega in tehnološko naprednega gospodarstva ter odpiranje bolj kakovostnih delovnih mest za bolj izobraženo in usposobljeno delovno silo, tudi s povečanjem investicij v razvoj človeških virov. Temeljna sprememba je krepitev sodelovanja med raziskovalno oziroma akademsko sfero in gospodarstvom. Skupno delo strokovnjakov in gospodarstvenikov pri razvoju novih tehnoloških, organizacijskih, oblikovalskih, trženjskih in drugih poslovnih rešitev je najboljša pot do večje inovativnosti in hitrejšega tehnološkega napredka gospodarstva.

- *Učinkovita in cenejša država.*

Temeljna sprememba, ki se jo želi doseči na tem področju, je povečanje učinkovitosti države, kar je možno doseči z višjimi standardi profesionalnosti in transparentnosti delovanja javne uprave, izboljšanjem kakovosti njenih storitev ter krepitevijo njene svetovalne vloge. Namen je uvajanje sistema presoje vplivov predpisov z vidika nepotrebnih administrativnih in regulatornih omejitev konkurence in gospodarske aktivnosti ter ukrepe za odpravo teh omejitev. Razkorak med potrebami države za investicije in razpoložljivimi tradicionalnimi viri se bodo lahko zmanjšali z uvedbo javno-zasebnega partnerstva pri izvajanju in financiranju javnih služb in naložb v infrastrukturo. Dejavnosti bodo usmerjene tudi v povečevanje investicij v razvoj institucionalnih zmogljivosti, povezanih predvsem na izvajanje ACQUIS communautaire.

- *Moderna socialna država in večja zaposlenost.*

S predlaganimi ukrepi se želi omogočiti in povečati socialno vključenost posameznikov in povezanost slovenske družbe ter ustvariti okolje, v katerem bodo ljudje lažje in hitreje našli delo, hkrati pa bodo uživali tudi potrebno raven socialne zaščite. Temeljna sprememba, ki se jo želi doseči, je motiviranje brezposelnih oseb in prejemnikov socialnih transferov za aktivno iskanje dela in razvijanje svojih sposobnosti ter za sprejemanje tudi občasnih in začasnih zaposlitev. Posebna pozornost je namenjena motiviranju dolgotrajno brezposelnih oseb in ranljivih ciljnih skupin, med katere med drugim uvrščamo starejše, invalide, Rome, ženske, osebe z zdravstvenimi težavami, zdravljene odvisnike, bivše zapornike itd. Država načrtuje pomoč s spremenjeno politiko zaposlovanja in s spodbudami za vlaganje v izobraževanje in usposabljanje. Hkrati se želi s spremembami na trgu dela delodajalcem olajšati prilagajanje obsega zaposlenosti in jih s tem spodbuditi za večje zaposlovanje, tudi zaposlovanje v fleksibilnejših oblikah zaposlitve in dela (krajši delovni čas, delo na domu, deljena delovna mesta, fleksibilni delovni čas ipd.). Predvideni splet ukrepov namerava z boljšo izrabo človeških virov omogočiti hitrejšo gospodarsko rast in zaposlovanje brez poseganja v temelje socialne države.

- *Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.*

Razvojna prioriteta vključuje trajno obnavljanje prebivalstva, skladnejši regionalni razvoj, zagotavljanje optimalnih pogojev za zdravje, izboljšanje gospodarjenja s prostorom, vključevanje okoljevarstvenih meril v sektorske politike in potrošniške vzorce, in razvoj nacionalne identitete in kulture. V okviru omenjene prioritete se želi zagotoviti, da bodo ukrepi različnih politik usmerjeni, poleg doseganja sektorskih ciljev, tudi v zagotavljanje trajnostnega razvoja Slovenije.

Cilji in projekti ORP Razvojnega partnerstva središča Slovenije sledijo predvsem prvi, drugi in peti prioriteti, vsebinsko pa so usklajeni z vsemi od njih.

Skladnost s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije

Na področju prostorskega razvoja je Slovenija opredelila svoje cilje v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Ur.l. RS, št. 76/2004). Temeljno usmeritev predstavlja vzdržen prostorski razvoj, ki temelji na razvojni nadgradnji primerjalnih prednosti Slovenije, opredeljujejo pa ga trije temeljni prostorsko-razvojni cilji:

- *učinkovitost in konkurenčnost mest in urbanih območij*, ki obsega zlasti ukrepe glede policentričnega urbanega sistema in regionalnega prostorskega razvoja, vitalnih in urejenih mest ter usklajenega razvoja širših mestnih območij,
- *izboljšana dostopnost in učinkovita povezanost*, ki obsega predvsem ukrepe glede enakovredne vključenosti Slovenije v evropski prostor ter povezanega in usklajenega razvoja prometnega in poselitvenega omrežja,
- *razvojna vitalnost in privlačnost podeželja*, ki zajema zlasti ukrepe glede vitalnosti in privlačnosti podeželja, krepitve prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine ter prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.

Programi in projekti ORP Razvojnega partnerstva središča Slovenije ter njegovi strateški cilji se navezujejo na vse tri prostorske cilje, posebej na drugi in tretji cilj, saj gre za pretežno podeželsko območje s posameznimi urbanimi otoki.

6 Programi ORP Središča Slovenije v luči ukrepov RRP LUR, RRP Savinjske regije in programov RRP Zasavja

PROGRAM ORP SS	UKREP RRP LUR	PROGRAM RRP ZASAVJA	UKREP RRP SAVINJSKA REG.
1. Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov	Ohranjena dediščina, Podporno okolje za podjetništvo	Spodbujanje razvoja turizma v regiji, Razvoj človeških virov v kmetijstvu, Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, Izboljšanje strukture kmetijskih gospodarstev in živilsko predelovalnih in drugih enot, Trženje produktov podeželja in povezovanje kmetov za učinkovitejše koriščenje opreme in oblikovanje skupne ponudbe, Povezovanje in sodelovanje vseh za razvoj podeželja pomembnih institucij v regiji	Razvoj turističnih kapacitet s podporo MSP v turizmu regije, Regijski destinacijski management in trženje, Podjetniška prenova podeželja skozi programe dopolnilnih dejavnosti, Razvoj instrumentov povezovanja in integralnega financiranja turizma
2. Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost	Ohranjena dediščina, Kultura konkurenčna prednost regije	Spodbujanje razvoja turizma v regiji, Pomoč malim, srednjim in velikim podjetjem v regiji, Dvig ravni izobrazbene strukture in uveljavitev koncepta kulture vseživljenjskega učenja, Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, Povezovanje in sodelovanje vseh za razvoj podeželja pomembnih institucij v regiji	Razvoj turističnih kapacitet s podporo MSP v turizmu regije, Revitalizacija in komercializacija kulturne dediščine regije, Podjetniška prenova podeželja skozi programe dopolnilnih dejavnosti, Internacionalizacija MSP, Promocija podjetništva in inovativnosti
3. Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetske virov za zmanjšanje energetske odvisnosti	Ohranjena dediščina, Podporno okolje za podjetništvo	Izboljšanje kakovosti bivanja, Pomoč malim, srednjim in velikim podjetjem v regiji, Investicije v nove vire energije, Razvoj človeških virov v kmetijstvu	Alternativni viri energije, Promocija podjetništva in inovativnosti, Povezovanje podjetij regije preko klastrov in teh.platform

4. Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje	Dostopnost za kakovost življenja, Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora, Učinkovite komunalne storitve	Izboljšanje kakovosti bivanja, Smotrnejša raba prostora, Razvoj regionalne komunalne infrastrukture, Izboljšanje prometnih povezav	Izboljšanje regijske cestne, železniške in ostale infrastrukture, Izboljšanje načrtovanja in gospodarjenja s prostorom, Sanacija odpadkov regije, Ekologija vode
5. Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti	Enake možnosti prispevek h konkurenčnosti regije, E-uprava, Podporno okolje za podjetništvo	Dvig ravni izobrazbene strukture in uveljavitev koncepta kulture vseživljenjskega učenja, Dvig kvalitete življenja, Povečanje zaposljivosti posameznikov, Povečanje socialne vključenosti, Razvoj in pilotna izvedba novih programov na področju človeških virov, Skrb za starostnike in ostale potrebne pomoči, Povezovanje in sodelovanje vseh za razvoj podeželja pomembnih institucij v regiji	Vzpostavitev pogojev in infrastrukture za razvoj kadra z visoko izobrazbo, Program znanja za gospodarstvo, Regijski finančni instrumenti za podporo trga znanja regije, Razvoj socialne mreže in infrastrukture

7 Kriteriji za izbor programov in projektov

Razvojno partnerstvo središča Slovenije je za izbor programov in projektov definiralo naslednje obvezne in zmagovalne kriterije:

Obvezni kriteriji:

- število vključenih občin (vsaj tri)
- upoštevanje strateških ciljev regionalnega razvoja in EU
- komparativna prednost, konkurenčno razlikovanje projekta

Zmagovalni kriteriji:

- prisotnost v občinskem planu
- multiplikativnost učinkov projekta
- frekventnost uporabe
- možnost izvedbenega projekta v naslednjih treh letih

8 Programi in razvojni projekti območja RPSS 2007-2013

1. Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov
2. Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost
3. Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetske virov za zmanjšanje energetske odvisnosti
4. Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje
5. Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti

8.1 Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov

Območje razvojnega partnerstva je poznano po različnih tradicionalnih in sodobnih dejavnostih, ki izhajajo iz naravnih virov območja in jih je za povečanje prepoznavnosti smiselno učinkovito izkoristiti ter na njihovi podlagi pričeti z intenzivnim razvojem skupne identitete. Na področju sta močna predvsem čebelarstvo in zeliščarstvo, ki imata zaradi bogatih naravnih danosti na območju dolgo tradicijo, zadnjem času pa je vse večje pozornosti deležno tudi zdravilstvo, ki poleg naravnih izdelkov iz medu in drugih zelišč, izpostavlja tudi t.i. energetske točke ter zdravilne kristale, po katerih je območje prav tako poznano (npr. rudnik Sitarjevec).

Program podpira več strateških usmeritev Evropske unije: zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalcev, razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti, krepitev socialnega kapitala, krepitev inovacijskih sposobnosti, ohranjanje kulturne identitete, pa tudi dvig izobrazbene ravni (v smislu pridobitve specialnih in deficitarnih znanj, ne toliko formalni dvig izobrazbe) in spodbujanje vseživljenjskega učenja.

S programom Razvoj identitete regije na osnovi naravnih virov bomo sledili naslednjim ciljem:

- Zagotovitev identitete območja kot čebelarstvo-zeliščarskega ter energetskega in zdravilnega središča
- Pospeševanje pridelave in predelave ter trženja izdelkov in storitev čebelarstva, zeliščarstva, energetske točke in bogastva kristalov, tudi preko IKT omrežja
- Dvig kakovosti produktov in storitev ter posledično višja cena le-teh
- Vzreja in ohranjanje avtohtone čebelje vrste
- Izobraževanje ponudnikov (tudi preko učenja na daljavo)
- Enotna promocija (skupna blagovna znamka)
- Dvig turistične ponudbe
- Povečanje prepoznavnosti območja v Sloveniji in svetu

Program vključuje 5 projektov:

1. Čebelarstvo
2. Dežela zelišč
3. Energetske točke
4. Dežela mnogoterih kristalov
5. Širokopasovno IKT omrežje

Naziv programa	Časovni okvir	Udeleženci	Finančni okvir
Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov	2007-2013	Občine, društva, zasebni investitorji, TIC-i, razvojne institucije, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za zdravje, SVLSRP	1,470 mrd SIT
<p>Bistvo posameznih projektov za razvoj identitete območja, ki sicer lahko »živijo« in delujejo popolnoma samostojno in neodvisno je, da se njihova učinkovitost manifestira predvsem v njihovih medsebojnih sinergijskih učinkih.</p> <p>Velik potencial vseh 8 občin se tako kaže predvsem v izkoristku naravnih danosti pod celovito in močno blagovno znamko (»medene dežele«), ki sodobnemu človeku ponuja zdrav način življenja, kakovostno preživljanje prostega časa in hkrati povezuje tradicionalne dejavnosti in znanja z naprednimi orodji in rešitvami. Poleg tega projekti povezujejo tudi akterje iz različnih področij, na podlagi mreže javno-zasebnih partnerstev, ki povezujejo moč intelektualnega kapitala posameznikov ter moč posameznih inštitucij, ki imajo na razpolago potrebne finančne, človeške in druge materialne vire.</p> <p>Razvoj bogate turistične ponudbe pa predstavlja primarni cilj programa Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov. Posledično bo v podporo vseh projektov vzpostavljen TIC in posamezni infomati za obveščanje in informiranje obiskovalcev dežele o ponudbi, posameznih interesnih točkah, zgodovinskih podatkih, itn. V okviru programa bo vzpostavljen tudi spletni portal s forumom, kjer bo mogoče turistične informacije dobiti »iz prve roke« in kjer bodo tudi posamezni ponudniki območja dobili povratne informacije za nadaljnji razvoj njihovega dela. Sama turistična ponudba bo obsegala sklop med seboj povezanih tematskih poti – »zeliščarsko-čebelarске« ter »energetsko-kristalne«, v okviru katerih se bodo odvijali tematski večeri t.i. medene in zeliščne kuhinje pri izbranih gostincih, z vključevanjem starih/tradicionalnih kulinaričnih receptov, srečanja in tekmovanja čebelarjev in zeliščarjev, mednarodni tabori zdravega življenja in kongresi zdravja na temo zdravilstva.</p> <p>Za vzpostavitev enotnega trženja bo oblikovana skupna blagovna znamka, ki bo obsegala skupno promocijo, strukturirane in enotne distribucijske kanale, enotno embalažo in povezano oglaševanje ter promocijo. Območje bo ponudilo tudi pomoč pri uvajanju tovrstnih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah - svetovanje, izdelava poslovnih načrtov in pomoč pri pripravi razpisnih dokumentacij za pridobivanje virov financiranja.</p> <p>Kot predpogoj za navedene aktivnosti bo vzpostavljena tudi enotna infrastruktura, ki bo obsegala ureditev tematskih poti in točk, njihovo označevanje, izdelavo panjev, čebelnjakov, vzpostavitev plemenilnih postaj za vzrejo in ohranjanje avtohtone čebelje vrste in druge opreme, neposredno povezane s čebelarско in zeliščarsko dejavnostjo ter postavitve sušilnic, pakirnic, točilnic in prodajnih galerij pod enotnimi standardi in enotno kakovostjo.</p> <p>Osnovni pogoj za trajnostno izvajanje programa, temelječega na kakovostnih naravnih virih, pa je tudi urejena cestna in komunalna infrastruktura območja, zato po potrebno modernizirati določene cestne odseke in s tem zagotoviti dostopnost tako lokalnemu prebivalstvu kot obiskovalcem, vzpostaviti naravne čistilne naprave in zagotoviti redno oskrbo s pitno vodo, poskrbeti za sanacijo divjih odlagališč odpadkov, sortiranje in odvoz odpadkov ter njihovo trženje, kar bo prispevalo tako k ohranjanju naravnih danosti območja kot k novim poslovnim priložnostim. Na območju občine Litija bo potrebna celostna sanacija rudnika Sitarjevec, ki v sedanjem stanju predstavlja potencialno nevarnost za ljudi in okolje, na celotnem območju pa je potrebno urediti problematiko lastništva infrastrukturnih objektov in naprav. Dolgoročni razvoj programa bo obsegal tudi postopno in sistematično vzpostavitev širokopasovnega IKT omrežja, kjer se bo v prvi fazi izdelala študija, v kasnejši pa tudi sama realizacija vzpostavitve omrežja.</p> <p>S projektom čebelarске dežele je primarno mogoče povezati posamezne obstoječe čebelarje, ki delujejo na območju, avtohtono čebeljo vrsto Kranjsko Sivko ter</p>			

ugodne naravne pogoje. Predvsem specifika flore in favne tako ponuja proizvodnjo drugačnih, inovativnih izdelkov in storitev, ki so neposredno povezani z zdravjem (npr. polizdelkov iz medu, paketov storitev za zdravje).

Za razvoj čebelarstva in neposredno trženje njenih izdelkov (izdelki iz medu, panjske končnice, sveče,...) bo formiran podjetniški grozd medicinarstva in svečarstva, na področju izobraževanja in usposabljanja pa se vidi velik potencial v vzpostavitvi čebelarskega centra (oz. nadgradnji čebelarske šole), v okviru katerega bodo potekala različna izobraževanja za čebelarje (zdravje čebel, preventiva, vzreja,...) ter v vzpostavitvi t.i. mobilne demonstracijske čebelarske enote, ki je zanimiva tako iz izobraževalnega kot turističnega vidika.

Projekt deželna zelišč poleg že navedenih aktivnosti predvideva postavitev zeliščarskega centra in šole zdravilstva, v okviru katere se bodo izvajala različna izobraževanja na temo zeliščarstva in zdravilstva ter skrbelo za spodbujanje lokalnega prebivalstva za uvajanje dejavnosti zeliščarstva in ureditev zeliščnih vrtov.

Povezanost navedenih projektov omogoča popolno sožitje raznolikosti in multiplikativnost zdravilnih učinkov, ki vplivajo tako na duha, intelekt kot telo. V povezavi s tradicionalnim rokodelskim mojstrstvom (glej poglavje 7.2) in visoko IKT tehnologijo se lahko program oblikuje v prodorno, tržno zanimivo, inovativno zgodbo, na kateri bo temeljila identiteta regije. Zato je IKT omrežje tudi sestavni del predlaganega programa in osnova za uspešno globalno promocijo in trženje ter kot ključna infrastruktura za izmenjavo mnenj, izkušenj in operativno sodelovanje vseh udeleženih občin.

V nadaljevanju je navedenih nekaj aktivnosti, ki bodo izvedene v sklopu teh petih projektov, in sicer iz štirih vidikov subregije:

- infrastruktura (vzpostavitev plemenilnih postaj za Kranjsko sivko, nadgradnja čebelarske šole, vzpostavitev čebelarsko-zeliščarske poti in poti energijskih točk, vzpostavitev zeliščarskega centra, vzpostavitev TIC, širokopasovno digitalno IKT omrežje)
- podjetništvo (izdelovanje čebelarskih pripomočkov, povezovanje ponudnikov, vzpostavitev trgovsko-distribucijske mreže, e-prodaja)
- izobraževanje (različni seminarji in tečajji v čebelarski šoli in zeliščarskem centru, organizacija čebelarskega kongresa in kongresa zdravja in homeopatije, organizacija mednarodnih taborov zdravega življenja, učenje na daljavo preko IKT)
- prepoznavnost (skupna promocija regije, kulinarika na osnovi medu in zelišč, organizacija kongresov, organizacija mednarodnih taborov, info točka)

PROJEKT/STRATEŠKI CILJI	Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije	Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju posebnosti	Krepitev socialnega kapitala	Krepitev inovacijskih sposobnosti	Ohranjanje in razvoj kulturne identitete, prepoznavnosti.	Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje VŽU
Razvoj identitete regije na osnovi naravnih virov						
Čebelarstva dežela	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dežela zelišč	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Energetske točke	✓	✓	✓	✓	✓	
Dežela mnogoterih kristalov	✓	✓	✓	✓	✓	
Širokopolasovno IKT omrežje	✓		✓	✓	✓	✓

PROJEKT/SUBREGIJSKI VIDIKI	infrastruktura	podjetništvo	izobraževanje	prepoznavnost
Razvoj identitete regije na osnovi naravnih virov				
Čebelarstva dežela	✓	✓	✓	✓
Dežela zelišč	✓	✓	✓	✓
Energetske točke	✓	✓	✓	✓
Dežela mnogoterih kristalov	✓	✓	✓	✓
Širokopolasovno IKT omrežje	✓	✓	✓	

8.2 Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost

Program temelji na oživitvi obrtnega šolstva, ki ima v Šmartnem pri Litiji dolgoletno tradicijo (1898-1941), s poudarkom na osvojitvi specialnih in deficitarnih znanj, ki so danes povečini že pozabljena. Z mreženjem individualnih podjetniških-mojstrskih znanj in neposredno izmenjavo izkušenj se bo zagotavljal nadaljnji razvoj mojstrskih znanj. Ustvarila se bo tudi ustrezna kritična masa znanja in ljudi za uspešno povezovanje in sodelovanje z inženirji in uspešnimi (slovenskimi) podjetji, ki iščejo nove poslovne priložnosti za zadovoljevanje globalnih tržnih niš. S tem se vzpostavi stabilna platforma za razvoj storitev z višjo dodano vrednostjo, oblikuje se kritična masa znanja in kapacitet (mojstrska infrastruktura) ter kritična masa posameznikov za razvoj malih in srednjih podjetij, temelječih na mojstrskih veščinah.

Osnovni program ima veliko možnosti za nadgradnjo in razširitev na vsa področja mojstrstva, ki so hkrati tudi ene izmed ključnih sposobnosti in prednosti celotnega slovenskega prostora. Pri tem bo poudarek na muzejskem izročilu in neposredni povezavi izkušenj in znanj z visokotehnološkimi centri/podjetji za razvoj, kjer mojstri aktivno sodelujejo pri oblikovanju prototipov. Program ima vso možnost da preraste v osrednji center mojstrstva v Evropski Uniji.

Program podpira naslednje strateške usmeritve Evropske unije: zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalcev, razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti, krepitev socialnega kapitala, krepitev inovacijskih sposobnosti, ohranjanje kulturne identitete, pa tudi dvig izobrazbene ravni (v smislu pridobitve specialnih in deficitarnih znanj, ne toliko formalni dvig izobrazbe) in spodbujanje vseživljenjskega učenja.

S programom Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost bomo sledili naslednjim ciljem:

- Ohranjanje tradicionalnih znanj
- Povezovanje oz. mreženje mojstrskih znanj
- Povečano trženje mojstrskih znanj
- Dvig inovativnosti na prvem nivoju vrednostne verige
- Razvoj storitev z višjo dodano vrednostjo (izdelava prototipov, nultih serij)
- Valilnica razvoja malih in srednjih podjetij
- Povečanje pestrosti turistične ponudbe

Program obsega 4 projekte:

1. Evropska šola mojstrskih znanj
2. Mreženje individualnih podjetniških znanj in idej
3. Muzeji na prostem
4. Trkamo na vrata dediščine
5. Poslovna infrastruktura

Naziv programa	Časovni okvir	Udeleženci	Finančni okvir
Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost	2007-2013	Občine, društva, zasebni investitorji, zadruga Jarina, razvojne institucije, visokotehnološki centri, Ministrstvo za kulturo, zavodi za varstvo kulturne in naravne dediščine, SVLSRP	1,720 mio SIT
<p>Potrebna začetna aktivnost je vsekakor vzpostavitev evidence mojstrov različnih znanj in njihova animacija za sodelovanje v programu ter mreženje individualnih znanj in idej. Za evropsko šolo mojstrskih znanj je potrebno oblikovati izobraževalne programe, temelječe na certifikatnem sistemu. Na osnovi izvajanja izobraževanj se bo oblikoval podjetniški grozd mojstrov, ki bo pod določenimi kriteriji lahko tržil svoje izdelke pod enotno blagovno znamko. Promocija in osveščanje prebivalstva o pomenu mojstrske dediščine se bo izvajala preko TIC-ov in mreže infomatov ter organiziranih promocijskih dogodkov. Posebno vlogo bodo odigrali muzeji na prostem (skansni), kjer se bodo odvijali različni dogodki v obliki »živega muzeja«.</p> <p>Za delovanje evropske šole je predpogoj ureditev potrebne infrastrukture, tako prostorov za izobraževanje kot prenočitvenih kapacitet okoli njih, pa tudi določene cestne in komunalne infrastrukture. Projekt širokopasovnega IKT omrežja bo prav tako pripomogel k izvajanju izobraževanja (e-učenje) in promociji (spletni portal s forumom).</p> <p>V sklopu tega programa se bo izvajal tudi že obstoječi projekt Trkamo na vrata dediščine, za izvajanje nalog katerega se bo realizirala zaposlitev regijskega koordinatorja. Njegove naloge bodo obsegale stalno promocijo projekta, pripravo in trženje turističnih programov (tudi preko kreiranja novih zgodb, pripovedk), mednarodno povezovanje ter organizacijo izobraževanj za nosilce točk in ponudnike okrog točk dediščine. Promocija obsega tako izdelavo tiskanih promocijskih gradiv, stalne in ažurne objave na portalu www.dediscina.si in ostalih medijih, postavitve mreže infomatov, udeležbo na sejamskih nastopih in raznih prireditvah, organizacijo prireditev in dni kulturne dediščine s periodičnim premikanjem po vključenih občinah.</p> <p>Projekt zaradi svoje odprtosti omogoča stalno dopolnjevanje nabora točk naravne in kulturne dediščine, potrebno pa je izdelati standarde kakovosti in izvajati redne evalvacije posameznih točk. Nekatere od njih so potrebne obnove, usklajene z mnenji zavodov za varstvo kulturne dediščine, kar je pogoj za trajnostno izvajanje projekta. Velikega pomena je celostna ureditev dopolnilne infrastrukture (multimedijska tehnična oprema na točkah, oblikovanje novih tematskih poti med točkami in vzdrževanje obstoječih poti, obcestne usmerjevalne table, označevalne in info table, toaletni prostori, koši za smeti, stojala za kolesa, klopi, idr.) ter osnovne cestne in komunalne infrastrukture do posameznih točk za zagotavljanje dobre dostopnosti obiskovalcem.</p>			

V nadaljevanju je navedenih nekaj ključnih aktivnosti, ki bodo izvedene v sklopu teh petih projektov, in sicer iz štirih vidikov subregije:

- infrastruktura (ureditev učilnic in ostalih prostorov evropske šole mojstrskih znanj, ureditev prenočitvenih kapacitet, postavitve muzejev na prostem)
- podjetništvo (oblikovanje podjetniškega grozda mojstrov, izdelava poslovnih načrtov, določitev kriterijev kakovosti, trženje izdelkov mojstrstva)
- izobraževanje (vzpostavitev evidence mojstrov in znanj, oblikovanje izobraževalnega programa evropske šole mojstrskih znanj, izvajanje izobraževalnih delavnic za pridobitev certifikatov mojstrstva)
- prepoznavnost (skupna promocija, organizacija promocijskih dogodkov)

PROJEKT/STRATEŠKI CILJI	Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije	Razvoj in povečanje konkuren- čnosti gospo- darstva ob upoštevanju posebnosti	Krepitev socialnega kapitala	Krepitev inovacijskih sposobnosti	Ohranjanje in razvoj kulture Identitete, prepoznav- nosti.	Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje VŽU
Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost						
Evropska šola mojstrskih znanj	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Mreženje individualnih podjetniških znanj in idej	✓	✓	✓	✓		✓
Muzeji na prostem			✓	✓	✓	
Poslovna infrastruktura	✓	✓	✓	✓	✓	✓

PROJEKT/SUBREGIJSKI VIDIKI	infrastruktura	podjetništvo	izobraževanje	prepoznavnost
Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost				
Evropska šola mojstrskih znanj	✓	✓	✓	✓
Mreženje individualnih podjetniških znanj in idej	✓	✓	✓	
Muzeji na prostem	✓		✓	✓
Poslovna infrastruktura	✓	✓	✓	✓

8.3 Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetskih virov za zmanjšanje energetske odvisnosti

Bogastvo gozdov na območju nudi številne podjetniške priložnosti, ki jih lahko razdelimo na dve skupini: izkoriščanje biomase in njenih produktov kot alternativni energetski vir ter kot alternativni gradbeni material. S povečano uporabo biomase v oba namena bo dosežen:

- optimalen razvoj in poraba lokalnih virov
- zmanjšanje energetske odvisnosti od klasičnih energentov (nafta, olje)
- izboljšanje ekološkega stanja okolja
- dvig ekološke zavesti prebivalstva za višjo kakovost življenja.

Program podpira naslednje strateške usmeritve Evropske unije: zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalcev, razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti, krepitev socialnega kapitala, krepitev inovacijskih sposobnosti in ohranjanje kulturne identitete.

S programom Optimalen razvoj in poraba lokalnih energetskih virov za zmanjšanje energetske odvisnosti bomo dosegli naslednje cilje:

- Izboljšanje kakovosti zraka
- Ohranjanje zdravih gozdov in njihovo odgovorno upravljanje
- Stabilizacija energetske oskrbe na lokalnem nivoju z lokalnimi viri
- Ozaveščanje javnosti o prednostih obnovljivih virov
- Razvoj novega segmenta podjetništva, ki temelji na lokalnih virih in sposobnostih
- Ozaveščanje javnosti o optimalni porabi energije
- Ohranjanje kulturne krajine
- Ozaveščanje javnosti o zmanjšanju energetske odvisnosti
- Razvoj inovativnih pristopov za dvig kakovosti življenja

Program obsega 4 projekte:

1. **Biomasa – prototipni projekt v pilotnem naselju**
2. **Oblikovanje podjetniškega grozda za lokalno energetsko oskrbo na osnovi obnovljivih virov**
3. **Eko hiša – pilotni projekt**
4. **Vzpostavitev Lokalne energetske agencije**

Naziv programa	Časovni okvir	Udeleženci	Finančni okvir
Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetskih virov za zmanjšanje energetske odvisnosti	2007-2013	Občine, zasebni investitorji, zadruga Jarina, razvojne institucije, Ministrstvo za okolje in prostor	1,950 mrd SIT
<p>Bogastvo gozdov na območju regije nudi številne podjetniške priložnosti, ki jih lahko razdelimo na dve skupini: izkoriščanje biomase in njenih produktov kot alternativni energetski vir ter kot alternativni gradbeni material. S tremi med seboj dopolnjujočimi projekti bomo zmanjšali energetske odvisnosti od zunanjih virov, izboljšali ekološko stanje okolja ter pripomogli k večji ekološki ozaveščenosti lokalnih prebivalcev.</p> <p>Program v prvi vrsti sloni na večjih infrastrukturnih naložbah (izgradnja centralnega skladišča za biomaso, nabava strojev za predelavo biomase, ureditev gozdnih in ostalih cest, nabava voznega transportnega parka, izgradnja kurišč, izvedba pilotnega projekta eko hiš, postavitve spletnega portala), ki jih dopolnjujejo »mehki« ukrepi (oblikovanje podjetniškega grozda dobava-proizvodnja-skladiščenje-prodaja-kurišče, vzpostavitev trgovsko-distribucijske mreže, stalna izobraževanja v obliki delavnic in srečanj, stalno osveščanje prebivalstva preko spletnega portala in foruma ter tiskanih brošur, spodbujanje in pomoč pri uvajanju dopolnilne dejavnosti pridelave biomase, skupen nastop pri trženju, itd.). Pomembne so tudi mednarodne povezave s tujimi partnerji, zlasti na področju predstavitve dobrih praks in skupnih prijav na razpise.</p>			

V nadaljevanju je navedenih nekaj aktivnosti, ki bodo izvedene v sklopu teh projektov, in sicer iz štirih vidikov območja:

- infrastruktura (izgradnja centralnega skladišča za biomaso, nabava strojev za predelavo biomase, ureditev gozdnih cest, nabava voznega transportnega parka, izgradnja kurišč, izvedba pilotnega projekta eko hiš, postavitve spletnega portala)
- podjetništvo (oblikovanje podjetniškega grozda dobava-proizvodnja-skladiščenje-prodaja-kurišče, vzpostavitev trgovsko-distribucijske mreže)
- izobraževanje (izdelava študije Les kot alternativni energetski vir in gradbeni material, izvedba delavnic za vse člane podjetniškega grozda ter delavnic za osveščanje javnosti)
- prepoznavnost (promocija prototipnega projekta biomase in pilotnega projekta eko hiše – brošure, spletni portal, mediji, predstavitve dobrih praks, povezovanje s tujimi partnerji)

PROJEKT/STRATEŠKI CILJI	Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije	Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju posebnosti	Krepitev socialnega kapitala	Krepitev inovacijskih sposobnosti	Ohranjanje in razvoj kulturne identitete, prepoznavnosti.	Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje VŽU
Optimalen razvoj in poraba lokalnih energetskih virov						
Biomasa	✓	✓		✓	✓	
Oblikovanje podjetniškega grozda	✓	✓	✓	✓		
Eko hiša		✓		✓	✓	
Vzpostavitev lokalne energetske agencije	✓	✓	✓	✓	✓	✓

PROJEKT/SUBREGIJSKI VIDIKI	infrastruktura	podjetništvo	izobraževanje	prepoznavnost
Optimalen razvoj in poraba lokalnih energetskih virov				
Biomasa	✓	✓	✓	✓
Oblikovanje podjetniškega grozda		✓	✓	
Eko hiša	✓		✓	✓
Vzpostavitev lokalne energetske agencije	✓	✓	✓	✓

8.4 Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje

Za trajnostno zagotavljanje zdravega in kakovostnega bivalnega okolja je potrebno izvesti več ukrepov, tako na področju ravnanja z odpadki kot oskrbe z zdravo pitno vodo, hkrati tudi urediti obstoječo cestno infrastrukturo in neurejena lastniška razmerja za obstoječe infrastrukturne objekte in naprave.

Program predstavlja sestavni del infrastrukture za uspešen razvoj območja in s tem tudi ostalih razvojnih programov, še zlasti podjetništva in turizma.

Program podpira naslednje strateške usmeritve Evropske unije: zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalcev, razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti, krepitev inovacijskih sposobnosti in ohranjanje kulturne identitete.

S programom Infrastruktura za zdravo bivalno okolje bomo dosegli naslednje cilje:

- Varovanje pitnih voda
- Ohranjanje kulturne krajine
- Varovanje vitalnosti zemlje
- Zmanjševanje škodljivega delovanja voda
- Ureditev lastništva infrastrukturnih objektov v subregiji
- Izboljšanje dostopnosti podeželskih območij
- Dvig kakovosti življenja

Program obsega 7 projektov:

1. Naravne čistilne naprave
2. Sanacija nekdanjih rudarskih območij
3. Sanacija divjih odlagališč odpadkov
4. Sortiranje in odvoz odpadkov ter njihovo enotno trženje
5. Zagotovitev redne oskrbe s pitno vodo na nivoju lokalne skupnosti
6. Lokalna cestna infrastruktura
7. Izdelava študije za ureditev lastništva infrastrukturnih objektov in naprav

Naziv programa	Časovni okvir	Udeleženci	Finančni okvir
Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje	2007-2013	Občine, zasebni investitorji, razvojne institucije, Ministrstvo za okolje in prostor	3,850 mrd SIT
Infrastruktura se manifestira kot podlaga za uresničitev razvojnega programa, saj omogoča pretok vitalnih komunikacij za življenje, bivanje, delo, ustvarjanje kritičnih pogojev za uspešno podjetniško iniciativo, konkurenčnost – ekvivalent razvojnim pogojem v regijah.			

V nadaljevanju je navedenih nekaj ključnih strategij in aktivnosti, ki bodo izvedene v sklopu teh projektov, in sicer iz štirih vidikov regije:

- infrastruktura (postavitve eko otokov, postavitve naravne čistilne naprave, nadgradnja obstoječih sortirnic odpadkov in skladiščnega prostora, obnova in izgradnja lokalnih vodovodov in vodohramov, posodobitev obstoječe lokalne cestne infrastrukture)
- podjetništvo (izdelava analize stanja o vrstah in količinah odpadkov, stalen odvoz odpadkov, enotno trženje ločeno zbranih odpadkov preko izbranega koncesionarja, prenos »know-how«, izdelava analize stanja lastništva infrastrukturnih objektov in naprav, geodetske odmere na terenu, prenos lastništva in ureditev odškodnin)
- izobraževanja (izvedba delavnic za javnost-gospodinjstva, stroko, osnovnošolsko populacijo-program Eko šola, akademsko-raziskovalno področje)
- prepoznavnost (promocijska gradiva za ločeno zbiranje odpadkov in za varovanje vodnih virov, objave v medijih, povezovanje z zunanjimi partnerji)

PROJEKT/STRATEŠKI CILJI	Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije	Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju posebnosti	Krepitev socialnega kapitala	Krepitev inovacijskih sposobnosti	Ohranjanje in razvoj kulturne identitete, prepoznavnosti.	Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje VŽU
Infrastruktura za zdravo bivalno okolje						
Naravne čistilne naprave	✓	✓		✓	✓	
Sanacija nekdanjih rudarskih območij	✓	✓		✓	✓	
Sanacija divjih odlagališč odpadkov	✓				✓	
Sortiranje in odvoz odpadkov ter njihovo trženje	✓	✓		✓		
Zagotovitev redne oskrbe s pitno vodo	✓	✓		✓		
Lokalna cestna infrastruktura	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Izdelava študije za ureditev lastništva infrastrukturnih objektov in naprav	✓	✓	✓		✓	

PROJEKT/SUBREGIJSKI VIDIKI	infrastruktura	podjetništvo	izobraževanje	prepoznavnost
Infrastruktura za zdravo bivalno okolje				
Naravne čistilne naprave	✓	✓	✓	✓
Sanacija nekdanjih rudarskih območij	✓		✓	✓
Sanacija divjih odlagališč odpadkov	✓			
Sortiranje in odvoz odpadkov ter njihovo trženje	✓	✓		✓
Zagotovitev redne oskrbe s pitno vodo	✓	✓		
Lokalna cestna infrastruktura	✓	✓	✓	✓
Izdelava študije za ureditev lastništva infrastrukturnih objektov in naprav	✓	✓	✓	✓

8.5 Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti

Socialni kapital je relativno nov pojem, ki je povezan s človeškim kapitalom, označuje pa vključenost posameznika ali kolektivnih akterjev v družbene vezi in omrežja. Določeni cilji in projekti zahtevajo sodelovanje in podporo okolja in če je posameznik ali skupina sposobna pridobiti si sodelovanje in podporo, govorimo o visoki stopnji socialnega kapitala. Tako kot v človeški, moramo vlagati tudi v socialni kapital in oba sta - tako kot »pravi«, ekonomski kapital v družbi zelo cenjena.

Program ima zelo dolgoročne posledice in je eden ključnih vzvodov za dolgoročno stabilno rast območja. Območje bo moralo aktivirati vse svoje zdrave sile za neprestano prilagajanje razvojnih trendov in njihovo učinkovito implementacijo. Vsebine za krepitev socialnega kapitala omogočajo ljudem, da se med njimi povečuje stopnja zaupanja, razumevanje prednosti in omejitev ter neprestano zagotavljanje kritičnega intelektualnega kapitala.

Program krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti podpira več strateških usmeritev Evropske unije: zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalcev, razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju njegovih posebnosti, krepitev socialnega kapitala, krepitev inovacijskih sposobnosti, ohranjanje kulturne identitete, pa tudi dvig izobrazbene ravni in spodbujanje vseživljenjskega učenja.

S programom Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti bomo dosegli več ciljev:

- Vzpodbujanje inovativnega mišljenja pri vseh akterjih v lokalnih skupnostih za ozaveščanje o procesih inovativnosti
- Spodbujanje naprednega gospodarstva
- Povečanje socialne vključenosti posameznikov
- Povezanost lokalnih skupnosti
- Ustvarjanje ugodnega okolja za zaposlovanje
- Povečanje investicij za razvoj človeških virov
- Dvig humanizacije medosebnih odnosov

Program obsega 5 projektov:

1. Program enakih možnosti (podprojekti Oskrba na domu, Žensko podjetništvo, Zdravje in razvoj)
2. Visokošolski študij, študijsko središče
3. Inovativna lokalna skupnost
4. Lokalna razvojna fundacija
5. Razvoj podpornih institucij

Naziv programa	Časovni okvir	Udeleženci	Finančni okvir
Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti	2007-2013	Občine, zasebni investitorji, razvojne institucije, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za šolstvo in šport,	1,700 mrd SIT
<p>Program »Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti« sloni na ekonomskih in družbenih vrednotah. Dejavniki, ki omogoča trajnostni razvoj lokalnih skupnosti, je človek in človeški potencial. Življenska oz. organska plat projekta narekuje sledenje in vizijo, ki bo omogočila izničenje degradacijskih učinkov in dejstev, ter spodbudila dinamičen razvoj lokalnih skupnosti. Skozi vzpodbujanje inovativnega mišljenja pri vseh akterjih v lokalnih skupnostih za ozaveščanje o procesih inovativnosti je potrebno dvigovati kritično maso, ki bo sposobna razvijati pogoje za obstoj in blaginjo lokalnih skupnosti. Predvsem je tu temeljno spodbujanje naprednega gospodarstva, povečanje socialne vključenosti posameznikov, povezanost lokalnih skupnosti, ustvarjanje ugodnega okolja za zaposlovanje, povečanje investicij za razvoj človeških virov, dvig humanizacije medosebnih odnosov.</p> <p>Krepitev socialnega kapitala bomo zagotavljali z različnimi akcijami, ki izhajajo iz definiranih ključnih priložnosti območja ORP: Program enakih možnosti (podprojekta Oskrba na domu in Žensko podjetništvo), Visokošolski študij, Inovativna lokalna skupnost, Lokalna razvojna fundacija, VEM.</p>			

V nadaljevanju je navedenih nekaj ključnih aktivnosti, ki bodo izvedene v sklopu teh petih projektov, in sicer iz štirih vidikov regije:

- infrastruktura (vzpostavitev centra za oskrbo na domu, programska oprema za izvajanje visokošolskega študija)
- podjetništvo (analiza potreb gospodarstva po kadrih, izvajanje vavčerskega sistema svetovanja ter izdelava poslovnih načrtov za ciljno skupino žensk podjetnic, identifikacija potencialov za razvoj podjetništva v lokalni skupnosti)
- izobraževanje (izdelava programa visokošolskega študija, izvajanje programa, VEM točka, izvedba delavnic na temo inovativnosti in podjetniških znanj)
- prepoznavnost in mednarodno povezovanje (promocija programa enakih možnosti-brošure, javni mediji, promocija visokošolskega študija-brošure, javni mediji, promocija inovativne lokalne skupnosti-delavnice in drugi dogodki, stiki z mediji)

PROJEKT/STRATEŠKI CILJI	Zmanjševanje notranjih razlik v območju regije	Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva ob upoštevanju posebnosti	Krepitev socialnega kapitala	Krepitev inovacijskih sposobnosti	Ohranjanje in razvoj kulturne identitete, prepoznavnosti.	Dvig izobrazbene ravni in spodbujanje VŽU
Krepitev socialnega kapitala lokalnih skupnosti						
Program enakih možnosti (oskrba na domu, žensko podjetništvo)	✓	✓	✓	✓		✓
Visokošolski študij	✓		✓	✓		✓
Inovativna lokalna skupnost	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lokalna razvojna fundacija	✓		✓	✓		
Razvoj podpornih institucij	✓	✓	✓	✓	✓	✓

PROJEKT/SUBREGIJSKI VIDIKI	infrastruktura	podjetništvo	izobraževanje	prepoznavnost
Krepitev socialnega kapitala lokalnih skupnosti				
Program enakih možnosti (oskrba na domu, žensko podjetništvo)	✓	✓	✓	
Visokošolski študij	✓	✓	✓	✓
Inovativna lokalna skupnost	✓	✓	✓	✓
Lokalna razvojna fundacija		✓	✓	
Razvoj podpornih institucij	✓	✓	✓	✓

9 Predvidena finančna sredstva za izvedbo Območnega razvojnega programa na ravni programov

Program	Vrednost programa	Komentar
Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov	1,470 mrd SIT 6.125.000 €	Upoštevana je delna infrastruktura
Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost	1,720 mio SIT 7.170.000 €	Brez infrastrukture
Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetskih virov za zmanjšanje energetske odvisnosti	1,950 mrd SIT 8.125.000 €	Niso upoštewane zasebne investicije (javno – zasebno partnerstvo)
Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje	3,850 mrd SIT 16.041.667 €	V zneske niso vštete naložbe v pripravo izvedbene gradbene dokumentacije in naložbe v okoljsko infrastrukturo
Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti	1,700 mrd SIT 708.333 €	Upoštevana je delna infrastruktura
SKUPAJ	9,690 mrd SIT 38.176.667 €	

10 Predvideni finančni viri po programih za izvedbo Območnega razvojnega programa

Program	Možnost zasebnega financiranja	Javni finančni viri	Nosilec evropskega finančnega vira
Razvoj identitete območja na osnovi naravnih virov	DA	ESRR INTERREG Občinski proračuni Državni proračun	Ministrstvo za gospodarstvo Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko
Dediščina mojstrstva za podjetniško prihodnost	DA	ESRR INTERREG Občinski proračuni Državni proračun	Ministrstvo za gospodarstvo Ministrstvo za kulturo Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko
Optimalen razvoj in izkoriščanje lokalnih energetske virov za zmanjšanje energetske odvisnosti	DA	ESRR INTERREG Občinski proračuni Državni proračun	Ministrstvo za okolje in prostor
Infrastruktura za zdravo in kakovostno bivalno okolje	DA	Evropski kohezijski sklad ESRR INTERREG Občinski proračuni Državni proračun	Ministrstvo za okolje in prostor Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko
Krepitev socialnega kapitala lokalne skupnosti	DA	ESS ESRR INTERREG Občinski proračuni Državni proračun	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Ministrstvo za gospodarstvo